

O'ZBEKISTON MADANIYATI VA TARIXI.

Jabborova Jasmina Jòrabek qizi

*Samarqand Davlat chet tillari instituti Ingliz tili fakulteti,
Xorijiy til va adabiyoti (ingliz tili) 2-kurs, 2333-guruh
@jasminajabborova73@gmail.com Tel: +998882870771*

Annotatsiya: *Mazkur maqolada O'zbekistonning boy madaniyati va tarixiy merosi tahlil qilingan. O'zbekistonning qadimiy davrlaridan boshlab, Buyuk Ipak yo'li orqali o'zgarib, ilm-fan, san'at, me'morchilik va adabiyot sohalaridagi yutuqlari yoritilgan. Samarqand, Buxoro va Xiva shaharlarining tarixiy ahamiyati shuningdek, Alisher Navoiy, Ibn Sino va Al-Xorazmiy kabi buyuk shaxslarning ilmiy merosi ta'kidlangan.*

Kalit so'zlar: *O'zbekiston, madaniyat, tarix, me'morchilik, adabiyot, ilm-fan, Navro'z, xalq urf-odatları, madaniy yodgorliklar.*

O'zbekistonning madaniyati va tarixi butun Markaziy Osiyo mintaqasining rivojlanishida muhim rol o'ynagan. U uzoq tarixiy yo'lni bosib o'tgan va ko'plab milliy etnik guruhlarining aralashmasi natijasida shakllangan. O'zbekiston madaniyati, xalqning qadimiy urf-odatları, me'morchiligi va ilm-fani bilan ajralib turadi. O'zbekistonning tarixiy yuksalishi, asosan, qadimgi davrlarda sharqning eng mashhur imperiyaları Xorazm, So'g'd, Buxoro va Samarqand davlatlarining rivojlanishi bilan bog'liq. Bu hududlar qadimgi Buyuk Ipak yo'li ustida joylashgan bo'lib, savdo va madaniyatining markaziga aylangan. Samarqand, Buxoro va Xiva kabi shaharlar esa tarix davomida ilm-fan va madaniyat markazları sifatida butun dunyoga tanilgan O'zbek xalqining madaniyati juda boy va rang-barang. Milliy san'at asarlari, musiqa va raqslar, qo'shiqlar va naqqoshlik O'zbekistonning madaniy hayotini boyitadi. O'zbek musiqa san'ati o'zining noodatiy an'analari va xususiyatlari bilan ajralib turadi. Navro'z bayrami esa mamlakatda eng muhim madaniy tadbirlaridan biri bo'lib, bahor kelishi bilan nishonlanadi.

Navro'z – bahorning ilk kuni va yangi yilning boshlanishi sifatida nishonlanadigan qadimiy bayram. U 21-mart kuni, kun va tun tenglashganda o'tkaziladi. Navro'z so'zi fors tilidan kelib chiqqan bo'lib, "Yangi kun" degan ma'noni anglatadi. Bu bayram Markaziy Osiyo, Eron, Afg'oniston, Ozarbayjon va boshqa davlatlarda keng nishonlanadi.

Navro'z tarixi

Navro'z 3000 yildan ortiq tarixga ega bo'lib, zardushtiylik davridan buyon nishonlanadi. Bayram tabiatning uyg'onishi, yangi hayotning boshlanishi va insonlarning ezgu niyatlari bilan bog'liq. Ushbu kunda odamlar tozalikni qadrlab, o'z uylarini tozalaydilar, eski xafagarchiliklarni unutib, bir-birlariga sovg'alar ulashadilar.

Navro'zning ramzlari

Sumalak – bu bayramning asosiy taomlaridan biri bo'lib, bug'doy unidan tayyorlanadi. U sabr va birlikni ifodalaydi. Ko'k somsa va boshqa taomlar – bahorning kelishini va mo'l-

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIY TAFAKKUR VA INNOVATION G'OYALAR

ko'pchilikni aks ettiradi. Tabiat va gullar – bayramda tabiatga e'tibor qaratiladi, bog'lar, dalalar obodonlashtiriladi.

Navro'z an'analari: O'yinlar va tomoshalar: Kurash, uloq-ko'pkari kabi xalq o'yinlari o'tkaziladi. Mehmondo'stlik: Odamlar bir-birlarini mehmon qiladilar va milliy taomlar bilan siylaydilar. Yoshlarni tabriklash: Bu kunda yoshlar uchun tilaklar bildiriladi va ularni qo'llab-quvvatlash odati mavjud.

Navro'z insonlarni birlashtiradigan, tabiatni sevishga undaydigan va ezgulikni tarannum etadigan bayram sifatida juda katta ahamiyatga ega. Me'morchilikda esa O'zbekistonda Islom davriga oid yirik yodgorliklar mavjud. Samarqandda Registon maydoni, Buxorodagi Kalon minorasi, Xivadagi Ichan-Qala shahri O'zbekistonning eng mashhur arxitektura yodgorliklaridir. Bu inshootlar nafaqat me'morchilikning ajoyib namunalarini taqdim etadi, balki O'zbekistonning o'ziga xos tarixiy, madaniy merosini ham ifodalaydi.

O'zbekistonning adabiyoti ham juda qadimiy va boy tarixiga ega. Alisher Navoiy, Amir Temur va Zahriddin Muhammad Bobur kabi buyuk shaxslar O'zbekiston adabiyotining rivojlanishida katta hissa qo'shgan. Alisher Navoiy turkiy tilida yozgan asarlari bilan nafaqat O'zbek, balki butun Turkiy dunyoning ma'naviy merosini shakllantirgan. Ilm-fan sohasida ham O'zbekiston tarixan katta yutuqlarga erishgan. Ibn Sino, Al-Xorazmiy, Al-Beruniy kabi buyuk olimlar nafaqat O'zbekistonda, balki buyun dunyoda tanilgan. Bu olimlar matematika, astronomiya, tibbiyot va boshqa ilmiy sohalarda o'z zamonasi uchun inqilobiy ishlarni amalga oshirgan.

Xulosa sifatida keltirishimiz mumkinki, O'zbekistonning madaniyati va tarixi dunyoning eng qadimiy va boy madaniy meroslaridan biri hisoblanadi. Milliy an'analari va qadriyatlar, san'at va ilm-fan sohasidagi ulkan yutuqlar O'zbekistonni jahon madaniyatining ajralmas qismi sifatida tanitadi. O'zbek xalqining qadimiy tarixi, boy madaniyati va ilm-fan sohasidagi muvaffaqiyatlari bu mamlakatni nafaqat Markaziy Osiyo, balki dunyo tarixida ham alohida o'rin tutgan davlatlardan biri sifatida tanitadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Karimov, I, A (1992). O'zbekiston tarixi: qadimdan hozirgacha. Toshkent: O'zbekiston Milliy Ensiklopediyasi.
2. Navoiy, A (1989). Xamsa, Toshkent: O'zbekiston Nashriyoti.
3. Al-Beruniy, A (1997). Al-Beruniy asarlari. Toshkent: Fan.
4. Buxoriy X. (1994). Buxoro va uning madaniyati. Buxoro: Buxoro Davlat Universiteti.
5. Mirzayev, M. (2004). O'zbekiston arxitekturasi va san'ati. Toshkent: San'at Nashriyoti.
6. Shakirov, R. (2000). O'zbekistonning ilmiy merosi: Toshkent: O'zbekiston Fanlar akademiyasi.
7. Siddiqov, M. (2005): Samarqandning tarixiy yodgorliklari. Samarqand: Samarqand Davlat Universiteti.
8. Ziyovuddinov, I. (2011). O'zbekiston milliy bayramlari va an'analari. Toshkent: O'zbekiston Madaniyat va San'at Nashriyoti.